

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету історії та
міжнародних відносин

Ольга МАКЛЮК

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

підготовки бакалавра
денної та заочної форм здобуття освіти

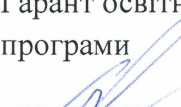
освітньо-професійна програма Історія
спеціальності 032 Історія та археологія
галузі знань 03 Гуманітарні науки

ВИКЛАДАЧ: Кривко Ірина Миколаївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри джерелознавства та суспільних комунікацій

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри джерелознавчих студій
та суспільних комунікацій

Протокол № 1 від “28” серпня 2024 р.
Завідувач кафедри джерелознавчих студій та
суспільних комунікацій

Сергій БІЛІВНЕНКО

Погоджено
Гарант освітньо-професійної
програми

Сергій БІЛІВНЕНКО

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Силабус навчальної дисципліни

ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

Викладач: кандидатка історичних наук Кривко Ірина Миколаївна

Кафедра: джерелознавства, історіографії та спеціальних історичних дисциплін (ауд. 309, 5-й корп.)

E-mail: kryvko_i_m@znu.edu.ua

Телефон: 228-76-38, 228-76-43

Інші засоби зв'язку: Телеграм - @irynakryvko, Moodle

Освітня програма, рівень вищої освіти:	Історія Бакалавр						
Статус дисципліни:	Нормативна						
Кредити ECTS	5	Навч. рік:	2021-2022	Рік навчання	2	Тижні	14
Кількість годин	150	Кількість змістових модулів¹	8	Лекційні заняття – 14 Практичні заняття – 28 Самостійна робота – 108			
Вид контролю:	Іспит						
Посилання на курс в Moodle	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10795						
Консультації:	вівторок, 14.30-15.50						

ОПИС КУРСУ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історичне краєзнавство» є вивчення історії та культури рідного краю на основі комплексу різноманітних джерел та набуття навичок історико-краєзнавчих досліджень, умінь проведення краєзнавчої роботи з учнями.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У разі успішного завершення курсу студент **зможє:**

- вільно володіти термінологією курсу;
- розуміти шляхи та особливості заселення регіону;
- визначити основні риси побуту, господарства населення нашого регіону;
- визначити етапи соціального та економічного розвитку запорізького регіону;
- збирати краєзнавчий матеріал;
- проводити польове історико-краєзнавче дослідження краю.

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Голубко В., Качараба С., Середяк А. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. Ч.І. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 130 с. URL : <https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%94%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE->

¹ 1 змістовий модуль = 15 годин (0,5 кредита ECTS)

%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.-%D0%A7.1.-
%D0%9B%D1%8C%D0%B2%D1%96%D0%B2.-2006..pdf

Основи краєзнавства: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / кол. авт.; за заг. ред. чл.-кор.
НАНУ О. П. Реєнта. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2016. 276 с. URL :
http://nsku.org.ua/wp-content/uploads/2017/04/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%94%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0_%D0%B7%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82.pdf

Плани лекцій та семінарських занять, методичні рекомендації до виконання індивідуальних дослідницьких завдань розміщені на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10795>

КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

Поточні контрольні заходи:

З метою діагностики рівня засвоєння теоретичних знань передбачається:

1) Усне індивідуальне опитування на семінарських заняттях (до 3 балів)

2) Робота в малих групах над вирішенням проблемного питання (до 3 балів). При оцінюванні враховується участь кожного учасника групи в обговоренні питаннями

3) Тестові завдання (до 18 балів)

З метою діагностики рівня сформованості вмій і навичок передбачається:

1) Створення презентації (10-15 слайдів) на задану тему (до 4 балів)

2) Міні-розвідка історико-краєзнавчої проблематики (до 3 балів)

Підсумкові контрольні заходи (до 40 балів):

Підсумковий контроль проводиться під час семестрового заліку.

Залік включає в себе індивідуальне завдання (до 20 балів максимум) та виконання тесту у системі Moodle (до 20 балів).

Перелік тем індивідуальних завдань та підсумковий тест дивіться на сторінці курсу у Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10795>

Контрольний захід		Термін виконання	% від загальної оцінки
Поточний контроль (max 60%)			
Змістовий модуль 1	Вид теоретичного завдання: опитування	тиждень 2	2%
	Вид практичного завдання: скласти перелік нарративних джерел з історії Запорізького краю	тиждень 2	1%

Змістовий модуль 2	Вид теоретичного завдання: опитування	тиждень 3	2%
	Вид практичного завдання: створення презентації	тиждень 3	4%
Змістовий модуль 3	Вид теоретичного завдання: опитування	тиждень 4	2%
	Вид теоретичного завдання: опитування	тиждень 5	2%
	Вид практичного завдання: скласти схему управління Запорізькою Січчю	тиждень 5	1%
Змістовий модуль 4	Вид теоретичного завдання: опитування	тиждень 6	2%
	Вид теоретичного завдання: опитування	тиждень 7	2%
	Вид практичного завдання: створення презентації	тиждень 7	2%
	Вид теоретичного завдання: опитування	тиждень 8	2%
	Вид теоретичного завдання: опитування	тиждень 9	2%
	Вид теоретичного завдання: тестові завдання	тиждень 9	9%
Змістовий модуль 5	Вид теоретичного завдання: опитування	тиждень 10	2%
	Вид практичного завдання: есе	тиждень 10	1%
Змістовий модуль 6	Вид теоретичного завдання: опитування	тиждень 11	2%
	Вид практичного завдання: міні-розвідка	тиждень 11	1%
Змістовий модуль 7	Вид теоретичного завдання: опитування	тиждень 12	2%
	Вид практичного завдання: створення презентації	тиждень 12	2%
	Вид теоретичного завдання: опитування	тиждень 13	2%
Змістовий модуль 8	Вид теоретичного завдання: опитування	тиждень 14	2%
	Вид практичного завдання: створення презентації	тиждень 14	2%
	Вид теоретичного завдання: опитування	тиждень 14	2%
	Вид теоретичного завдання: тестові завдання	тиждень 14	9%
Підсумковий контроль (max 40%)			
Підсумкове теоретичне завдання (тестові завдання)		тиждень 15	20%
Підсумкове практичне завдання: індивідуальне завдання		тиждень 15	20%
Разом			100%

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тиждень і вид заняття	Тема заняття	Контрольний захід	Кількість балів
Змістовий модуль 1			
Тиждень 1 Лекція 1	Теоретичні основи історичного краєзнавства		
Тиждень 2 Семінар 1	Засади історичного краєзнавства	Опитування Скласти перелік наративних джерел з історії Запорізького краю	3
Змістовий модуль 2			
Тиждень 1 Лекція 2	Історія розвитку історичного краєзнавства як галузі історичних знань		
Тиждень 3 Семінар 2	Становлення та розвиток історичного краєзнавства	Опитування Створення презентації	6
Змістовий модуль 3			
Тиждень 3 Лекція 3	Історія Запорізького краю у давнину		
Тиждень 4 Семінар 3	Козацька колонізація Запорожжя у XVI – на початку XVII ст.	Опитування	2
Тиждень 5 Семінар 4	Запорозькі Вольності періоду Нової Січі	Опитування Скласти схему управління Запорізькою Січчю	3
Змістовий модуль 4			
Тиждень 5 Лекція 4	Запорізький край у ранньомодерну та модерну добу		
Тиждень 6 Семінар 5	Запорізький край після зруйнування Нової Січі	Опитування	2
Тиждень 7	Російська колонізація	Опитування	4

Семінар 6	Запорізького краю	Створення презентації	
Тиждень 8 Семінар 7	Запорізький край у XIX – на початку XX ст.	Опитування	2
Тиждень 9 Семінар 8	Запорізький край у XIX – на початку XX ст.	Опитування	2
Тиждень 9		Тестування	9
Змістовий модуль 5			
Тиждень 7 Лекція 5	Запорізький регіон у період українських національно-визвольних змагань 1917-1921 рр.		
Тиждень 10 Семінар 9	Українська національна революція 1917-1921 рр. на Запорожжі	Опитування Написання есе	3
Змістовий модуль 6			
Тиждень 9 Лекція 6	Запорізький край у міжвоєнний період		
Тиждень 11 Семінар 10	Запорізький край у міжвоєнний період	Опитування Міні-розвідка	3
Змістовий модуль 7			
Тиждень 11 Лекція 7	Запорізька область у другій половині XX – на початку XXI ст.		
Тиждень 12 Семінар 11	Запорізький край в період Другої світової війни	Опитування Створення презентації	4
Тиждень 13 Семінар 12	Регіон у 1945-1991 рр.	Опитування	2
Змістовий модуль 8			
Тиждень 11 Лекція 7	Запорізька область у другій половині XX – на початку XXI ст.		
Тиждень 14 Семінар 13	Запорізька область на межі тисячоліть	Опитування Створення презентації	4
Тиждень 14 Семінар 14	Край у XXI ст.	Опитування	2
Тиждень 14		Тестування	9

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

Література:

1. Бахта В.Н. Краеведение и музейное дело в СССР. Москва : Московский государственный институт культуры, 1977. 68 с.

2. Голубко В., Качараба С., Середяк А. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. Ч.І. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 130 с. URL : <https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%94%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE->

%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.-%D0%A7.1.-
%D0%9B%D1%8C%D0%B2%D1%96%D0%B2.-2006..pdf

3. Матюшин Г.Н. Историческое краеведение. Москва : Просвещение, 1987. 207 с.

4. Методика историко-краеведческой работы в школе. Москва : Просвещение, 1982. 223 с.

5. Никонова Г.Н. Краеведение. Москва : Просвещение, 1984. 126 с.

6. Основи краєзнавства: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / кол. авт.; за заг. ред. чл.-кор. НАНУ О. П. Реєнта. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2016. 276 с. URL : http://nsku.org.ua/wp-content/uploads/2017/04/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%94%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0_%D0%B7%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82.pdf

7. Проходчик А.Ф. Практикум по краеведению. Минск : Высшая школа, 1981. 71 с.

Інформаційні ресурси:

1. Сайт Національної спілки краєзнавців України. URL: <http://nsku.org.ua/>

2. ННБУ ім. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>

3. Персональний сайт історика Ігоря Лимана URL: <http://www.i-lyman.name/>

5. Ретро Запорожжє URL: <http://retro.zp.ua/>

6. Козацтво XV – XXI століття URL: <http://www.cossackdom.com/indexu.html>

РЕГУЛЯЦІЯ І ПОЛІТИКИ КУРСУ

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування усіх занять є обов'язковим. Робота на семінарських заняттях та виконання практичних завдань гарантує своєчасний набір балів та отримання допуску до складання заліку (мінімум 35 балів). У разі відсутності на кінець семестру 35 балів студенти на заліковому тижні у призначений викладачем час можуть відпрацювати пропущені заняття.

Активність студентів/студенток (коректні питання, участь у дискусії та обговоренні) вітається. Для цього необхідно підняти руку. Вигуки з місця, нетолерантна поведінка щодо присутньої аудиторії сприймаються як невихованість.

Прохання: не спізнюватися, не виходити під час заняття (це відволікає увагу присутніх), знімати верхній одяг.

Політика академічної доброчесності

Усі письмові роботи та презентації студенти надсилають у Moodle для перевірки на плагіат. Плагіатом вважається запозичення чужих текстів, думок, інформації без посилання на джерело інформації. Плагіатом є і перефразування чужої роботи без вказівки автора тексту. Якщо у роботі студента/студентки виявлені ознаки плагіату, ця робота не оцінюється, а студенту/студентці пропонується виконати роботу на іншу тему.

Крім того, наукова етика передбачає використання при написанні робіт наукової літератури (монографій та статей із наукових журналів). Використання підручників, Вікіпедії, баз рефератів із мережі Інтернету не є показником науковості.

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Мобільні телефони варто перевести у режим «без звуку», не грати на них і не читати сторонню інформацію.

Використання комп'ютерів на занятті може відволікати інших студентів в аудиторії.

Комунікація

Усі робочі оголошення робляться викладачкою під час аудиторних занять і дублюються у системі Moodle. Відповіді на електронні листи студентів на пошту та у Moodle

даються викладачкою у будні дні у робочий час. Крім того, можна отримати відповіді на питання у години консультації (вівторок, 14.30-15.50).

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2020-2021 рр.

ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ 2020-2021 н. р.
(http://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1635.ukr.html)

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених *Кодексом академічної доброчесності ЗНУ*: <https://tinyurl.com/ya6yk4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до *Положення про організацію та методичку проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається *Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються *Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/yeds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється *Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті*: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються *Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/yicyfws9v>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: *Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; *Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ*: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога (061)228-15-84 (щоденно з 9 до 21).

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ. Уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції (Воронков В. В., 1 корп., 29 каб., тел. +38 (061) 289-14-18).

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 17.00; субота з 09.00 до 15.00.

ЕЛЕКТРОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): <https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресами:

- для студентів ЗНУ - moodle.znu@gmail.com, Савченко Тетяна Володимирівна
- для студентів Інженерного інституту ЗНУ - alexvasik54@gmail.com, Василенко Олексій Володимирович

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>